

FN

FAKTA.

Foto: FM/Martine Perret

FN:S UTVECKLINGSARBETE

Utveckling är det största av FN:s huvudområden och en lång rad av organisationens program, fonder och fackorgan arbetar med utvecklingsfrågor. På bilden bär en kvinna i Timor-Leste på en korg med kaffe.

Från nödhjälp till hållbar utveckling

Världen har blivit bättre på många sätt: fler barn än någonsin går i skolan och andelen fattiga har aldrig varit mindre. FN:s utvecklingsarbete har bidragit till att förbättra människors levnadsvillkor runt om i världen. Trots detta kvarstår många utmaningar och klyftan mellan de allra fattigaste och de allra rikaste är större än någonsin.

När FN:s verksamhet tog fart 1946 var en av de första utmaningarna att undsätta nödställda människor som andra världskriget lämnat efter sig. Miljontals befann sig på flykt och väntade på att få återvända eller finna ett nytt hem. Många behövde mat, mediciner och bostäder. Barnen var särskilt hårt drabbade.

För att möta dessa utmaningar bildades olika FN-organ, däribland FN:s barnfond Unicef och föregångaren

till FN:s flyktingorgan UNHCR. Till en början var FN:s arbete fokuserat till Europa och delar av Asien, men inom några år kom det att omfatta allt fler länder i världen. Det breddades också från akuta humanitära insatser till mer långsiktigt arbete i utvecklingsländerna.

FN:S STÖRSTA OMRÅDE

FN:s utvecklingsarbete syftar till att uppfylla det i FN-stadgan givna löftet

att främja ”högre levnadsstandard, full sysselsättning samt framåtskridande och utveckling i ekonomiskt och socialt avseende”. Utveckling består alltså av många olika delar och olika typer av insatser krävs. Eftersom länder kan se väldigt olika ut måste utvecklingsstrategierna anpassas till det berörda landets specifika situation.

Utvecklingsarbetet är det av FN:s huvudområden som omsätter störst andel av FN-systemets resurser. Samtidigt är det i princip helt beroende av frivilliga bidrag från medlemsländerna.

I grund och botten handlar utvecklingsarbetet om mänskliga rättigheter. I en av FN:s kärnkonventioner, konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (den så kallade ESK-konventionen) erkänner de anslutna staterna rätten för

var och en att ha en tillfredsställande levnadsstandard, t ex en bostad och tillräckligt med mat och kläder. Konventionen tar också bl a upp rätten att förtjäna sitt uppehälle genom arbete, rätten för var och en att få utbildning och att grundskoleutbildning ska vara obligatorisk och kostnadsfri för alla.

ATT MÄTA UTVECKLING

Det finns olika sätt att mäta och definiera utveckling. Ofta mäts den i strikt ekonomiska termer, t ex BNP per capita eller medelinkomst. Dessa mått är visserligen viktiga indikatorer, men de ger inte en särskilt bra bild av situationen för de människor som bor i landet. Därför har FN:s utvecklingsprogram UNDP introducerat begreppet *mänsklig utveckling*, som definieras som ”möjligheten för människor att leva ett fullvärdigt liv”. För det krävs att de själva kan påverka sina egna liv och att de har ett visst mått av frihet och demokrati.

I sina årliga rapporter om utvecklingen i världen (*Human Development Reports*) använder UNDP ett index för mänsklig utveckling (*HDI, Human Development Index*). Indexet visar utvecklingen i ett land genom att räkna ut ett värde utifrån ett antal faktorer, däribland förväntad livslängd vid födseln, skolgång och BNP per capita.

I UNDP:s ranking 2012 toppades listan av Norge, med ett värde på 0,955. Lägst värde (0,304) fick Niger som är ett av världens fattigaste länder och har en lång historia av torka, konflikter och politisk instabilitet. Sverige kom på en sjunde plats med värdet 0,916. För några länder, bl a Nordkorea och Somalia, saknas uppgifter.

HDI är ett bra verktyg för att förstå hur olika faktorer påverkar ett lands utveckling och för att kunna jämföra länder med varandra, men det är inte heltäckande och inte helt rättvisande. Det tar exempelvis inte hänsyn till skillnaderna mellan regioner inom ett land. Det är inte ovanligt att människor som bor på landsbygden eller i isolerade områden har betydligt lägre levnadsstandard än människor som bor i städer.

Det finns också flera faktorer som bidrar till mänsklig utveckling som kan vara svårare att mäta och mer kontroversiella. Hur mäter man t ex mänskliga rättigheter, demokrati, frihet och möjligheten att påverka sin egen vardag?

PROGRAM, FONDER OCH FACKORGAN

FN arbetar med alla frågor som på olika sätt bidrar till mänsklig utveckling och därmed förbättrar ett lands HDI.

Några exempel på FN-organ som arbetar för social och ekonomisk utveckling är – förutom UNDP – FN:s befolkningsfond UNFPA, FN:s livsmedelsprogram WFP och UN Women.

Dessa och andra program och fonder är inrättade av FN:s generalförsamling. I FN-systemet finns även självständiga organ med egna medlemsländer, styrelser och budgetar, så som fackorgan. De arbetar med vissa specifika områden. Flertalet av dem arbetar med utvecklingsfrågor, t ex FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO, Världshälsoorganisationen WHO och Internationella arbetsorganisationen ILO.

Det är genom programmen, fonderna och fackorganen som FN bedriver sitt operativa arbete i fält. Insatserna kan innefatta t ex rådgivning, utbildning, tekniska hjälpmedel, läkemedel, medicinsk utrustning, livsmedelsbistånd och lån. De kan avse långsiktigt utvecklingsarbete såväl som humanitärt bistånd till människor i konflikter och katastrofer. Dessa organ omsätter de utvecklingsbeslut, som FN:s medlemsländer tillsammans har fattat, i praktisk handling. Därmed bidrar de till social och ekonomisk utveckling i världen.

Trots ett överskott på livsmedel i världen lider en miljon människor – en sjundedel av jordens befolkning – av kronisk hunger och undernäring. Stigande matpriser har på senare år drabbat fattiga befolkningsgrupper hårt. Bilden visar risfält i Sapa, Vietnam.

I april 2013 återinvigdes Ecosoc-salen i FN-högkvarteret i New York efter en omfattande renovering. Bilden är från ett möte om innovativa partnerskap för hållbar utveckling som hölls dagen efter återinvigningen.

FN:S ROLL

Trots att det är regeringen som bär huvudansvaret för sitt lands utveckling är FN ett viktigt komplement. Ingen annan organisation kan heller sägas företräda världens länder på det sätt som FN gör. Som den enda globala organisation, som dagligen arbetar med utveckling i nästan alla länder, har FN en avgörande roll.

FN har också en viktig roll som insamlare av data. För att kunna göra en bedömning av vilka utvecklingsinsatser som behövs, krävs kartläggning av det ekonomiska och sociala läget i världen. Flera FN-organ bidrar till detta genom att samla in data inom sina respektive sakområden och sammanställa dessa i rapporter och prognoser.

FN:s roll som neutral mötesplats för medlemsländerna kan inte nog poängteras. I FN kan de diskutera och fatta beslut om gemensamma åtaganden och policyutveckling. Torka, översvämningar, svält, klimatförändringar och andra skeenden är gränsöverskridande. Då måste också insatserna vara det och i vissa fall globala. Diskussionerna sker i olika FN-organ, på internationella konferenser, i FN:s generalförsamling och i Ekonomiska och sociala rådet, Ecosoc.

ECOSOC

Ecosoc (*Economic and Social Council*) är ett av FN:s huvudorgan. Det består av 54 medlemsländer som väljs av generalförsamlingen på tre år. Inga länder har permanenta platser, som i FN:s säkerhetsråd, men de ekonomiska stormakterna väljs i regel om gång på gång och har på så sätt i princip permanenta platser.

Rådet fungerar som en länk mellan

generalförsamlingen och alla underorgan och fackorgan som arbetar med ekonomiska, sociala och kulturella frågor. I FN-stadgan står det att Ecosoc har till uppgift att samordna denna verksamhet – en samordning som inte är helt enkel eftersom både fackorganen och underorganen gärna vill styra sitt eget arbete och agera självständigt.

Ecosoc har även många andra uppgifter. Det kan t ex göra utredningar, anordna konferenser och lämna förslag till generalförsamlingen. Under Ecosoc finns en rad kommissioner, kommittéer och andra organ som tillsatts för att arbeta med olika sakfrågor. Ett exempel är den kommitté som har hand om kontakten med icke-statliga organisationer (NGO:er) som har rådgivande status i rådet.

Syftet med samarbetet med icke-statliga organisationer inom Ecosoc, såväl som inom andra delar av FN-systemet, är att FN ska kunna ta del av de kunskaper och erfarenheter som organisationerna har.

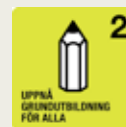
FN-förbundens världsfederation WFUNA arbetar internationellt med många av FN:s sakfrågor och har den högsta formen av rådgivande status. Det innebär att WFUNA kan föreslå dagordningspunkter till rådet och dess kommissioner och göra skriftliga och muntliga uttalanden.

Nationella organisationer eller organisationer som arbetar med någon enstaka FN-fråga kan få en status som innebär att de får skicka representanter till möten som berör deras verksamhetsområde. I vissa fall får de sprida skriftliga uttalanden eller göra muntliga sådana. Svenska FN-förbundet är en av dessa.

Millenniemaalen

MÅL 1 Utrota extrem fattigdom och hunger

MÅL 2 Grundskoleutbildning för alla barn

MÅL 3 Främja jämställdhet och öka kvinnors makt

MÅL 4 Minska barnadödligheten

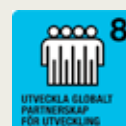
MÅL 5 Förbättra mödrhälsan

MÅL 6 Bekämpa hiv/aids, malaria & andra sjukdomar

MÅL 7 Säkra en hållbar utveckling

MÅL 8 Utveckla ett globalt partnerskap för utveckling

MILLENNIEMÅLEN OCH POST-2015

Under årens lopp har FN anordnat en mängd internationella konferenser för att samordna världens länder i det gemensamma arbetet för global utveckling. På dessa konferenser har medlemsländerna antagit politiska deklaringar, strategier, handlingsplaner och internationella avtal och/eller konventioner.

En av de mest omfattande handlingsplanerna är Agenda 21 som antogs av FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Millenniedeklarationen från september 2000 är ett annat viktigt dokument. De åtta millenniemålen (se faktaruta) har sitt ursprung i Millenniedeklarationens avsnitt om

utveckling och fattigdomsbekämpning. Dessa och andra FN-dokument fungerar som vägledande verktyg för världens regeringar, enskilda organisationer och andra aktörer.

Sedan millennieskiftet har världen blivit bättre inom många områden. Enligt Human Development Report 2013 har alla världens länder med tillgänglig data förbättrat sitt HDI sedan år 2000. De länder som hade lägst HDI under denna period var de som visade snabbast utveckling.

2015 löper perioden med millenniemålen ut och det pågår ett omfattande arbete med att utforma den nya globala utvecklingsagenda som ska ta vid därefter. Baserat på lärdomarna

från millenniemålsprojektet kommer FN-sekretariatet och medlemsländerna att arbeta fram ett antal mål för hållbar utveckling (*Sustainable Development Goals, SDG:s*).

En rad aktörer medverkar på olika sätt i processen: FN-organ, regeringar, enskilda organisationer, näringslivet och forskarvärlden. I september 2013 hålls ett viktigt toppmöte i FN om hur arbetet ska gå vidare.

Läs mer på:
www.fn.se/utveckling
www.millenniemaalen.nu
www.undp.org

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Vill DU vara med och stödja arbetet för hållbar utveckling? Här är några förslag på aktiviteter:

Var med och rösta på myworld2015!

Webbsidan www.myworld2015.org har lanserats av FN för att människor runt om i världen på ett enkelt sätt ska kunna göra sina röster hörda i diskussionerna om den nya globala utvecklingsagendan. Gå in på webbsidan och rösta på de frågor som du tycker är viktigast! Resultatet av omröstningen kommer att vara ett av underlagen vid fastställandet av den nya agendan.

Arrangera en aktivitet om den nya agendan!

Vänd dig till din FN-förening eller skola och föreslå att ni ska arrangera en aktivitet om de kommande hållbarhetsmålen och den nya globala utvecklingsagendan. FN-föreningar kan söka pengar från FN-förbundet och låna utställningar och verktyg för aktiviteter, t ex ett kit med cylindrar och bollar för att genomföra en omröstning om vilka sakfrågor som är viktigast.

Minska hunger och öka skolgång!

För bara 2 kronor kan man bjuda ett skolbarn på mat genom FN-förbundets insamling *Skolmat blir kunskap*. Du kan genomföra en insamlingsaktivitet i din skola, på din arbetsplats eller i din förening, t ex en konsert eller loppis. Eller varför inte sälja matlådor eller hambakat? Med en gåva till kampanjen är du med och skapar utveckling. För mer information och inspiration kontakta marie.malm@fn.se alt 08-642 25 84.

Foto: FN/Evan Schneider

Tillsammans
med oss kan du
påverka och
förändra!
www.fn.se

